

76. • FEHÉR LÁSZLÓ (1953)

Archív, 1978

Olaj, vászon, 90x90 cm

Jelezve jobbra lent: Fehér László 1978.

Hátoldalon:

Fehér László "Archív" 90x90, Fehér László Tác, Kossuth út 25.

"Archív" olaj, vászon, 90x90 cm 1978,
szeretettel Lóska Lajosnak Bp. 1986. okt 1. Fehér László

Kezdő ár: 1 800 000 Ft / 5 788 EUR

Becsérték: 3 000 000 – 4 000 000 Ft

Estimated value: 9 646 – 12 862 EUR

PROVENIENCIA:

■ egykor Lóska Lajos művészettörténész tulajdonában

KIÁLLÍTVA:

■ Fehér László. FÁÉV, Székesfehérvár, 1979. (katalógus nélkül)

■ Fehér László festőművész kiállítása.

Stúdió Galéria, Budapest, 1980. április 30. – május 18.

1. Méhes László: Hétköznap, 1969
magántulajdon

2. Lakner László: Suba, 1972
Kiscelli Múzeum, Budapest

Fehér László már a főiskola során festett fotórealista képeket (pl. *Részlet a brigádnaplóból*, 1975; *Aluljáró I.*, 1975; *Aluljáró II.*, 1978; *Földalatti I.*, 1976). Ezek a festmények sokszor elrontott vagy megromlott amatőr felvételek alapján készültek. A látvány annyira pontos, hogy a néző szemét elsősorban becsapja, és elbizonytalanodik, hogy fényképet vagy festményt lát-e. Minderre a roncsolás-motívuma ráerősít, vagyis paradox módon a „hiba” épp a valóságserűségre, annak leképzésére, vagyis a dokumentálás folyamatára hívja fel a figyelmet. Fehér hiperrealista városképeiben „a *condition humaine* a téma, az *itt és most*: pontos látélelet a fáradt és eltoppant városról, a szürke, szakadt és összetört állapotokról” – írja Forgács Éva monográfiájában.¹ Fehér László 1978-as *Archív* című olajképe amatőr családi fotó után készült. A dégi gyermekkort, az ötvenes évek tipikus, vidéki Magyarországot idézi a TSZ-dolgozókkal, irodai munkásokkal és a festő édesanyjával. Fehér ügyel a részletekre, így a pontos dátum nélkül is leszűrődik maga a kor, ennek fényében pedig a néző gyanakvóan tekint a vidámnak tűnő társaságra. A közelmúlt történelmi ideje sűrűsödik össze a családi csoportképből. Fehér a fotószerűséget képen belüli eszközökkel éri el: a szürke legkülönfélébb árnyalataival dolgozik, ezzel is utalva a technikailag elmaradottabb fekete-fehér fényképezés korszakára, és ezzel párhuzamosan az ötvenes évek sivár, hamis világára; továbbá a kép elmosódott, éleetlen, mint a kocafényképek

elrontott próbálkozásai, és maga a kor, amelyről ekkor még nyíltan nem lehetett beszélni. A korszak magyar elemzői nem győzik hangsúlyozni, hogy a kelet-európai neovangárd nem írható le pusztán nyugati megfelelőjének jellemzőivel, nemcsak különböző geopolitikai helyzetük és társadalmi berendezkedésük okán, hanem az eltérő művészeti gondolkodásuk miatt is.² Azonban, ahogy Fehér Dávid írja, ez nem azt jelenti, hogy bizonyos magyarországi életműveket ne lehessen, illetőleg ne kéne egy többszámú művészettörténeti narratívába helyezni.³ Gerhard Richter a hatvanas évek végén készített hasonló, fekete-fehér elmosódott fotóit imitáló festményeket, de ezek, Fehér képével szemben, (látszólag) üzenet- és ideológiamentesek (ld. *Utazási iroda* (1966); *Matrózok* (1966)). Richter ekkori képeinek központi gondolatköre a valóság feldolgozása és annak leképezése közötti viszony. A valóság azonban szubjektív, töredékes és gyakran homályos. Témáiban nem válogat, fotók alapján fest történelmileg fontos és hétköznapi eseményeket egyaránt. *Rudi bácsi* (1965) című képén a Richter család egyik tagját, édesanyjának nagybátyját ábrázolja. A szeretett rokon egész alakos portréja azért érdekes, mert a vidáman mosolygó férfi a Wehrmach egyenruhájában tetszeleg: így nem pusztán a családi kötelék lesz a fontos, hanem egyben a nemzeti szocializmus bűneiben való sorsközösséget is szimbolizálja. A családi szeretet és szégyen kibékíthetetlen ellentéte kapcsolódik itt össze, az, amely minden

bizonytalannal nagyon sok német családot érintett. Rudi bácsi alakja azonban elmosódott, akár csak egy lasan elúszó emlékkép, amely ezáltal sokszoros áttételeken keresztül értelmeződik. Fehér képén a kontúrok feloldódnak a szerencsétlen mozdulat hatására, így nem pusztán a baráti társaság, hanem maga a hiba is megörökítődött, majd „újrainterpretálódott” az olajfestmény formájában. Fehér ezzel az ironikus (roncsoló) gesztussal az időt, és a jelenlét – nem-jelenlét problematikáját tette meg a kép egyik központi témájának: nemcsak egy szubjektív emléket homályosít el, hanem megkérdőjelezi a festményen látható világ valóságát, a személyes- és kollektív emlékezet átadásának lehetőségét. Az elmúlással szembeállítja a személyes életképet, amely az ironikus hangnemen túl, magában hordoz egyfajta poétikus jelleget is. A festmény alsó egyharmada egy impresszionista kép modern parafrízisa lehetne. Egyfelől az elnagyolt ecsetkezeléssel, a reflexek, az árnyékok és a pillanatszerűség érzéki visszaadásával, másfelől mindennek kifordításával, a múltba helyezéssel (pl. fekete-fehér színek, címadás) és az iróniával, amely által újabb és újabb jelentések képződnek. Az érzékenyen megfestett, olykor expresszív, máskor absztrakt részletek távol állnak az amerikai „szuper realisták” steril felületkezelésétől. Az *Archív* című kép Fehér politikai botrányok sorát kavarázó sorozatának egyik fontos darabja.

FÖLDES LÉNA

3	4
5	6

JEGYZETEK:
1 Forgács Éva: Fehér László. Új Művészet Könyvek, Budapest, 1993, 7.

2 Id. Körner Éva: *Avangárd izmusokkal és izmusok nélkül*, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 2005.; Beke László: *Médiám/Elmélet*, Balassi kiadó – BAE Tartóshullám – Intermedia, Budapest, 1997;

Fehér Dávid: *A megfestett valóság. A fotórealizmus kezdetei Magyarországon*. In: *Édentől keletre. Valóságváltások*. szerk.: Erdős Nikolett, Bp., 2012, 14-39.

3 Fehér Dávid: *A fotórealizmus kezdetei Magyarországon*. In: *Édentől keletre. Valóságváltások*. szerk.: Erdős Nikolett, Bp., 2012, 9.

3. Fehér László: *Aluljáró I.*, 1975
BTM Fővárosi Képtár, Kiscelli Múzeum, Budapest
4. Fehér László: *Aluljáró II.*, 1978
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
5. Gerhard Richter: *Utazási iroda*, 1966
MoMA, San Francisco
6. Gerhard Richter: *Rudi bácsi*, 1965
Lidice Collection, Lidice, Cseh Köztársaság

